

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за програмою професійного спрямування
«Муніципальна економіка»

на тему: «Активізація економічного зростання на регіональному рівні
(на прикладі Одеської області)»

Виконавець:

студентка ФЕУП

Власюк Карина Валентинівна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Фіалковська Анастасія Андріївна

/підпис/

Одеса 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	6
1.1. Поняття економічного зростання	6
1.2. Особливості економічного зростання на регіональному рівні.....	17
1.3. Фактори впливу на регіональне економічне зростання	26
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	37
2.1. Оцінка показників економічного зростання Одеського регіону.....	37
2.2. SWOT і PEST аналіз економіки Одеського регіону	50
2.3. Аналіз факторів впливу на економіку Одеського регіону засобами математичного моделювання.....	60
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	69
3.1. Покращення інвестиційної привабливості Одеської області	69
3.2. Розвиток туризму як важливого сектору економіки Одеського регіону .	79
3.3. Активізація міжнародної торгівлі як чинника економічного зростання Одеського регіону	90
ВИСНОВКИ.....	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	105

ВСТУП

Актуальність теми. Протягом останніх десятиліть однією з найважливіших довгострокових цілей економічної політики уряду будь-якої країни є стимулювання економічного зростання, підтримка його темпів на стабільному та оптимальному рівні, що є необхідною передумовою економічного розвитку держави. Відповідно, досягнення сталого економічного зростання можна вважати основним стратегічним орієнтиром розвитку економіки, як на центральному, так і на регіональному рівні.

Сьогодні економічне зростання займає центральне місце в економіці будь-якого регіону. Це пов'язано з тим, що, по-перше, економічне зростання визначає рівень економічного розвитку регіону, ступінь задоволення потреб і рівень життя. По-друге, економічне зростання визначає місце регіону серед інших регіонів, його конкурентоспроможність, можливість впливу на регіональний економічний розвиток. По-третє, економічне зростання визначає перспективи розвитку регіону в усьому їх різноманітті.

Отже, економічне зростання виступає важливою запорукою соціально-економічного розвитку регіону. При цьому слід враховувати, що економічне зростання, з одного боку, є головною метою регіональної економічної політики та індикатором добробуту і ефективності соціально-економічної системи регіону, з іншого – його параметри зумовлені станом економіки регіону.

Однак фактичні темпи економічного зростання формуються на основі реальних економічних процесів, які, своєю чергою, зазнають впливу значної кількості внутрішніх та зовнішніх факторів. Це свідчить про те, що економічне зростання є не просто кількісною характеристикою розвитку будь-якої економічної системи, а й комплексним і багатогранним поняттям, що об'єктивно утруднює оцінювання його масштабів, чинників, джерел і наслідків.

Усе це обумовлює необхідність комплексного і всебічного дослідження сутності економічного зростання на регіональному рівні, його джерел, факторів, тривалості та наслідків.

Слід відзначити, що міркування про природу економічного зростання властиві

всім етапам розвитку економічної науки. Вивченням даного питання займалися і займаються достатньо багато науковців, як в Україні, так і за її межами. Серед них наразі можна відмітити таких вчених, як В.О. Безугла, С.О. Біла, І.А. Брайловський, З.С. Варналій, Г.Я. Глуха, О.Ф. Івашина, І.О. Іртищева, В.Г. Ковальчук, О. В. Козирєва, К.А. Крохін, О.В. Луговий, Г.В., В.Є. Мещеряков, Д. О. Оголь, Л.А. Рафікова, О.В. Ревенко, Т.В. Романова, А.О. Сазонова, Л.Є. Сімків, В.І. Слуцкер, О.Л. Тоцька, А.С. Філіпенко, В.З. Чаплюк, І.М. Червяков, Л.Г. Чередниченко, Є.В. Шкарупа, С. І. Юрій.

Мета роботи – дослідити можливості активізації економічного зростання на регіональному рівні, а саме на прикладі Одеської області.

Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) визначити поняття економічного зростання ;
- 2) з'ясувати особливості економічного зростання на регіональному рівні;
- 3) виявити фактори впливу на регіональне економічне зростання;
- 4) провести оцінку показників економічного зростання Одеського регіону;
- 5) здійснити SWOT і PEST аналіз економіки Одеського регіону ;
- 6) проаналізувати фактори впливу на економіку Одеського регіону засобами математичного моделювання;
- 7) розробити рекомендації щодо покращення інвестиційної привабливості Одеської області;
- 8) обґрунтувати можливості розвитку туризму як важливого сектору економіки Одеського регіону ;
- 9) запропонувати шляхи активізації міжнародної торгівлі як чинника економічного зростання Одеського регіону.

Об'єктом дослідження виступає процес економічного зростання на регіональному рівні.

Предметом дослідження є теоретичні та науково-практичні засади активізації економічного зростання Одеського регіону.

Методи дослідження. Методичну основу роботи становлять загально-наукові та спеціально-наукові методи наукового пізнання. В процесі написання роботи були

використані такі дослідницькі методи, як: метод ключових понять, системний аналіз, групування, порівняння (при дослідженні теоретичних засад регіонального економічного зростання); економіко-статистичний аналіз, методи вертикального та горизонтального аналізу, графічний та табличний методи, SWOT і PEST аналіз, кореляційно-регресивний аналіз (під час аналізу дослідження стану економічного зростання Одеського регіону); наукова абстракція, проектний аналіз та узагальнення (під час обґрунтування шляхів зростання економіки Одеського регіону).

Інформаційну базу дослідження складають наукові публікації та монографічні видання українських і зарубіжних учених, нормативно-законодавчі акти України, матеріали наукових конференцій і досліджень, електронні ресурси світової мережі Internet, дані Державної служби статистики України та Головного управління статистики в Одеській області.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (75 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 111 сторінок. Основний зміст викладено на 104 сторінках. Робота містить 13 таблиць та 15 рисунків.

Публікація. За результатами виконання кваліфікаційної роботи підготовлено публікацію «Фактори впливу на регіональне економічне зростання», що було опубліковано у Науковому студентському віснику ФЕУП.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумок, можна зробити наступні висновки.

1. Під поняттям «економічне зростання» слід розуміти одну з базових складових економічного розвитку, яка проявляється у динаміці якісних та кількісних показників під впливом екзогенних та ендегенних факторів економічного, організаційного, структурного, інституціонального характеру, які тісно пов'язані з державним регулюванням, та характеризує процес певних змін у макроекономічній системі та ефективності суспільного виробництва. Економічне зростання в широкому сенсі - це єдність економічного і соціального, де економічне - це суспільний продукт, а соціальне - суспільний добробут. Також економічне зростання є збільшенням обсягу суспільного продукту а, отже, є підвищенням життєвого рівня населення.

2. Регіональне економічне зростання слід трактувати, як стабільний, випереджаючий розвиток, відтворення регіональної економіки на засадах інтенсивного розвитку, збільшення обсягів валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу. Іншими словами, регіональне економічне зростання – це постійне зростання добробуту громадян, що проживають в певному регіоні. Економічне зростання на регіональному рівні є важливим об'єктом державної регіональної політики, що потребує врахування особливостей галузевої та територіальної структури регіонального господарства, визначення специфіки умов нагромадження капіталу на рівні регіону, особливостей функціонування регіонального ринку праці, зайнятості та кадрового забезпечення. Роль органів регіональної та місцевої влади в управлінні процесом економічного зростання регіону передбачає проведення системної роботи щодо створення економічно сильних громад, підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки, якості та рівня життя мешканців регіону.

3. На сьогодні в науковій літературі не існує закінченої структури та кількості факторів впливу на економічне зростання регіону, що обумовлено як складністю їх визначення, так і специфікою теоретичних та емпіричних досліджень. Однак, вчені та аналітики найбільш часто відносять до факторів впливу на економічне зростання

регіонів такі, що характеризують людський потенціал, науково-технічну та інноваційну діяльність, управління та інституціональний потенціал, а також навколишнє середовище, підприємницьку діяльність і соціально-політичні фактори. Незважаючи на все різноманіття факторів, що впливають на регіональне економічне зростання, важливо розуміти, що в основі благополуччя кожного окремо взятого регіону лежить індивідуальний набір факторів.

4. Проведена оцінка показників економічного зростання Одеського регіону виявила наступні тенденції. За показником валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу Одеська область є одним із лідерів серед регіонів України. При цьому Одеський регіон має великий потенціал промислового виробництва - протягом 2015-2019 років відмічається постійне зростання обсягу реалізованої промислової продукції. Водночас негативно на розвиток промисловості впливає складність доступу індустріального бізнесу до фінансових ресурсів. Також в останні роки спостерігається тенденція до зменшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції в Одеському регіону. Одеська область здійснює активну зовнішньоекономічну діяльність в сфері експортно-імпортних операцій та залучення іноземних інвестицій. При цьому обсяги експортно-імпортних операцій не мали стійкої тенденції до зростання або зменшення, а коливалися з року в рік. За 2010-2019 рр. спостерігається покращення ситуації із залученням прямих іноземних інвестицій в економіку Одеського регіону, проте їх обсяги наразі не відповідають тому рівню, якого реально потребує регіональна економіка. Аналіз динаміки інвестиційних потоків в 2010-2019 роках показав, що Одеська область отримувала в економіку прямих іноземних інвестицій з країн світу більше, ніж інвестувала в економіки інших країн світу. Щодо капітальних інвестицій, то Одеська область за їх обсягами у 2019 році посіла 8 місце серед регіонів України. Позитивним є те, що рівень заробітної плати по Одеській області наближається до рівня середньомісячної плати по Україні, а рівень безробіття в Одеській області менше середнього показника по Україні.

5. Для виявлення конкурентних переваг та обмежень перспективного економічного розвитку Одеської області в роботі використаний SWOT та PEST аналіз. Виявлені сильні та слабкі сторони Одеського регіону, а також можливості і

загрози подальшого економічного зростання. Проведений SWOT-аналіз дозволив визначити такі пріоритетні напрямки розвитку Одеської області: відродження сучасної промислової та культурної індустрії; розвиток високопродуктивного агропромислового виробництва; розбудова та модернізація транспортної інфраструктури; якісний розвиток туристично-рекреаційної сфери; розбудова інфраструктури соціальної сфери та забезпечення нової якості життя населення. Результати PEST аналізу показали, що на перше місце в оцінці економічного потенціалу Одеської області виходить технологічна складова, на друге - економічна складова, третє та четверте місце посідають політична та соціальна складові відповідно.

6. В роботі був проведений аналіз факторів впливу на економіку Одеського регіону засобами математичного моделювання, а саме за допомогою кореляційно-регресійного аналізу. Обґрунтовано, що на валовий регіональний продукт Одеської області, як головний показник економічного зростання Одеського регіону, впливають такі основні фактори, як обсяг реалізованої промислової продукції; експорт товарів та послуг; імпорт товарів та послуг; прямі іноземні інвестиції та капітальні інвестиції в Одеську область. Розроблена кореляційно-регресійна модель показує, що у 2020-2022 роках буде спостерігатися збільшення розміру валового регіонального продукту Одеської області.

7. Проведене дослідження дозволило сформулювати низку пропозицій, реалізація яких сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості Одеського регіону, а саме: більш динамічно розвивати інфраструктурний потенціал, особливо транспортну та інституційну інфраструктуру послуг для бізнесу, створюючи сприятливий фінансовий клімат для інвесторів; активізувати системний розвиток туристичних напрямів; підвищити рівень опрацювання органами місцевої влади інвестиційних проектів, що запропоновані інвесторами; для залучення інвесторів використовувати механізм гарантій повернення інвестицій з боку влади. З метою поліпшення та затвердження сприятливого інвестиційного клімату Одеського регіону доцільним буде впровадження наступних заходів: підготовка і видання ілюстрованих матеріалів про регіон; проведення заходів щодо сприяння підвищенню іміджу Одеського регіону

(ярмарки, фестивалі, виставки, конференції тощо); формування банку даних, виробничих потужностей, що пропонуються для включення в інвестиційний процес; створення бізнес-карти, яка містить інформацію про діловий потенціал регіону; створення бізнес-клубів, бізнес-інститутів, орієнтованих на інноваційні процеси.

8. Розвиток туристичної галузі є стратегічним напрямком економічного зростання Одеської області. Об'єктивно Одеський регіон має всі передумови для інтенсивного розвитку туризму: вигідне географічне розміщення, сприятливий клімат, найбільший морський порт України, розвинені промисловість, курортно-рекреаційний комплекс, транспортна, фінансова та соціально-культурна інфраструктура. За своїм туристичним потенціалом Одеська область посідає одне з провідних місць в Україні. Для подальшого розвитку туристичної галузі Одеської області є необхідним: створення привабливого інвестиційного клімату у сфері туризму; розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури та підвищення привабливості об'єктів історико-культурної спадщини; утворення системи міжнародних, міжрегіональних зв'язків та кооперації у сфері туризму та курортів, спрямованої на збільшення туристичних потоків до Одеської області; розробка сучасних туристичних продуктів; підтримка міжнародного ділового туризму на місцевому та державному рівні.

9. До основних шляхів підвищення обсягів міжнародної торгівлі як чинника економічного зростання Одеського регіону слід віднести: розвиток міжнародного економічного співробітництва; залучення іноземних інвестицій в економіку Одеської області; розвиток великого, середнього і малого бізнесу; створення умов динамічного, збалансованого і стійкого соціально-економічного розвитку регіону; підвищення рівня життя населення, рівня комфорту і максимальне забезпечення всіх соціальних стандартів; розвиток підприємництва як провідного чинника соціально-економічного зростання; розвиток зовнішньоекономічної діяльності та активний вихід на міжнародні ринки, а також активна участь у міжнародному співробітництві з питань регіональної політики та регіонального розвитку. Необхідною є підтримка уряду в наданні привабливих умов для здійснення експортно-імпортних операцій підприємствами Одеського регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автономов В.С. История экономических учений: Учебное пособие . В.С. Автономов, О. И. Ананьин, Н. А. Макашева. М.: Инфра-М, 2009. 784 с.
2. Акобиров Ф. О. Факторы и условия трансформации модели экономического роста в посткризисной динамике: автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.01 . Ф. О. Акобиров. СПб.: С.-Петербур. гос. ун-т экономики и финансов, 2010. 22 с.
3. Бабаев Б. Д. Экономический рост: расширенная трактовка. Качество экономического роста . Б. Д. Бабаев, С. П. Дубровский .. Экономика образования. 2015. №1. С.33-37.
4. Безугла В. О. Парадигма економічного зростання в умовах відкритої економіки . В. О. Безугла .. Modern trends in scientific thought development: Materials Digest of the 2nd International Scientific and Practical Conference Economic Sciences. Odessa: InPress, 2011. P. 160163.
5. Біла С. О. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні: аналітична доповідь . С. О. Біла, Я. А. Жаліло, В. Шевченко. К.: НІСД, 2011. 80 с.
6. Біла С. О. Стимулювання економічного зростання на місцевому рівні: аналітична доповідь . С. О. Біла, О. В. Шевченко, М. О. Кушнір. К.: НІСД, 2013. 88 с.
7. Брайловський І. А. Інвестиційна діяльність і економічний розвиток: методологічний аспект: автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.01 . І. А. Брайловський. Д.: Донецький національний університет 2010. 16 с.
8. Варналій З.С. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: монографія . З.С. Варналій К.: Знання України, 2005. 497 с.
9. Васильева Л. П. Факторы сбалансированного социально-экономического развития региона . Л. П. Васильева .. Вестник алтайской академии экономики и права. 2013. № 4 (31). С. 7-10.
10. Виторт Т. В. Инвестиции и экономический рост: взаимосвязь в переходной экономике: дис... канд. экон. наук: 08.01.01 . Т. В. Виторт. Х.: Харьковский национальный ун-т им. В.Н.Каразина, 2002. 206 с.
11. Вокоун Р. Регіональна конкурентоспроможність та фактори регіонального

розвитку в Чехії . Р. Вокоун. URL: http://www3.ekf.tuke.sk.cers.cers2009.PDF.02_67_Wokoun.pdf

12. Всесвітня туристична організація (UNWTO): офіційний сайт. URL: <http://www2.unwto.org>.

13. Генкин А. С. Эффективный экономический рост: теория и практика . А. С. Генкин, М. Н. Зырянова, Г. Ю. Ивлева. М.: Экзамен, 2003. 320 с.

14. Глуха Г. Я. Економічне зростання: еволюційно-змістовий аналіз . Г. Я. Глуха .. Академічний огляд. 2013. № 1. С. 32-38.

15. Головне управління статистики в Одеській області: офіційний сайт. URL: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>

16. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

17. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. №156-VIII .. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. Ст. 90.

18. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 р. №2850-IV .. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 51. Ст. 548.

19. Закон України «Про туризм» від 18.11.2003 р. № 1282-IV .. Відомості Верховної Ради України. 1995. №31. Ст. 241.

20. Івашина О. Ф. Інституалізація економічного розвитку: монографія . О.Ф. Івашина. Дніпропетровськ: Наука та освіта, 2009. 284 с.

21. Іртищева І. О. Інституційні аспекти формування моделі економічного зростання Причорноморського регіону . І. О. Іртищева, Д. В. Криленко .. Економічний аналіз. 2018. Т. 28(1). С. 62-70.

22. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег: пер. с англ. . Дж. М. Кейнс; ред. Л. П. Кураков. М.: Гелиос АРВ, 1999. 352 с.

23. Климко Г. Н. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник . Г. Н. Климко, В. П. Нестеренко, А. А. Чухно. К.: Вища школа, 1999. 743 с.

24. Ковальчук В. Г. Цілі та критерії соціально-економічного регіонального розвитку . В. Г. Ковальчук .. Державне будівництво. 2012. № 2. С.26-37.

25. Козирєва О. В. Аналіз теоретичних підходів до визначення факторів економічного

- зростання регіонів . О. В. Козирєва .. Проблеми економіки. 2016. № 2. С. 80-89.
26. Кондрашова Н. В. К вопросу об экономическом развитии и экономическом росте . Н. В. Кондрашова, И. Ю. Ложкина .. Социально-экономические явления и процессы. 2017. № 3. С. 6-11.
27. Корабейников И. Н. Факторы, влияющие на эффективное функционирование регионального производственного комплекса . И. Н. Корабейников .. Вестник Оренбургского государственного университета. 2009. № 4. С. 53-59.
28. Короленко Н.В. Зовнішньоторговельна складова розвитку Причорноморського регіону: логістичний аспект . Н.В. Короленко. -URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/274.pdf>
29. Коуз Р. Фирма, рынок и право . Р. Коуз. М.: Дело ЛТД, 1993. 192 с.
30. Крохин К. А. Взаимосвязь между экономическим ростом и экономическим развитием . К. А. Крохин .. Экономика и управление: анализ тенденций и перспектив развития. 2015. №18. С. 20-23.
31. Кругман П. Повышение прибыльности и экономическая география . П. Кругман .. Политическая экономия. 1991. №49. С. 137-150.
32. Кузнец С. Современный экономический рост: уровень, структура и спред . С. Кузнец. Лондон, 1966. 528 с.
33. Кукош М. С. Інвестиційний потенціал Одеського регіону: оцінка і пропозиції по реалізації . М. С. Кукош .. Бізнес-навігатор: наук.-вироб. журн. 2018. Вип. 3(46). С. 48-52.
34. Луговой О. В. Экономико-географические и институциональные аспекты экономического роста в регионах . О. В. Луговой. М.: ИЭПП, 2007. 164 с.
35. Макконнелл К. Макроекономіка: підручник . К. Макконнелл, С. Брю. Львів: Просвіта, 1997. 672 с.
36. Максимчук М. В. Інституційне середовище регіональної структурної політики . М. В. Максимчук, О. М. Луцків .. Регіональна економіка. 2014. № 3. С. 37-45.
37. Мельник Г. В. Дослідження взаємозв'язку і взаємозалежності понять «економічне зростання» і «економічний розвиток» . Г. В. Мельник, Є. Т. Чемерис .. Економічний вісник Донбасу. 2017. № 2 (48). С. 50-54.

- 38.Мещеряков В. Є. Динаміка валового регіонального продукту як інструменту економічного зростання . В. Є. Мещеряков .. Бізнес-навігатор. 2019. Вип. 3-1. С. 43-47.
- 39.Місцевий економічний розвиток міст України: офіційний сайт. URL: <http://www.mled.org.ua>
- 40.Нельсон Р. Р. Эволюционная теория экономических изменений . Р. Р. Нельсон, С. Д. Уинтер. М.: ДЕЛО, 2002. 536 с.
- 41.Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики . Д. Норт. М.: Фонд экономической книги «Начала», 1997. 180 с.
- 42.Нуреев Р. М. Экономика развития: модели становления и модернизации рыночной экономики . Р. М. Нуреев. М.: Норма, 2008. 367 с.
- 43.Оголь Д. О. Економічне зростання: сутність, якість і стійкість . Д. О. Оголь . Актуальні проблеми економіки. 2015. №2. С. 67-72.
- 44.Онищенко В. О. Аналіз факторів впливу на іноземні інвестиції . В. О. Онищенко, Т. В. Романова .. Економіка і регіон. 2008. № 2. С. 37.
- 45.Пилипjak О. В. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності Причорноморського регіону . О. В. Пилипjak, О. О. Лабунець .. Причорноморські економічні студії. - 2018. - Вип. 27(1). - С. 24-28.
- 46.Рафикова Л. А. Взаимодействие экономического развития и экономического роста в современной экономической системе: автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.01 . Л. А. Рафикова. Казань: Казан. гос. техн. ун-т им. А.Н. Туполева, 2007. 27 с.
- 47.Ревенко О. В. Бюджетно-податкові фактори, що визначають конкурентоспроможність та економічне зростання регіонів . О. В. Ревенко, Н. В. Михасьова .. Бізнес Інформ. 2014. № 5. С. 94-99.
- 48.Рейтингове агентство «PIA Рейтинг». URL: <https://riarating.ru>
- 49.Романова Т. В. Формування державної регіональної економічної політики зростання інвестиційного потенціалу регіонів України . Т. В. Романова .. Ефективна економіка. 2010. № 9. С. 31-36.
- 50.Сазонова А. О. Перспективи розвитку експортно-орієнтованої стратегії підприємств Причорноморського регіону . А. О. Сазонова, О. В. Шереметинська ..

Причорноморські економічні студії. - 2016. - Вип. 6. - С. 21-25.

- 51.Світовий банк: офіційний сайт. URL: <https://www.worldbank.org>
- 52.Селигмен Б. Основные течения современной экономической мысли . Б. Селигмен. М.: Прогресс, 1998. 602 с.
- 53.Семигин Г. Ю. Политическая энциклопедия. В 2-х томах. Том 2: Н-Я . Г. Ю. Семигин. М.: Дело, 1999. 688 с.
- 54.Сімків Л. Є. Регіональна економічна політика в умовах диспропорційності економічного зростання: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05 . Л. Є. Сімків. Івано-Франківськ, 2019. 39 с.
- 55.Сімків Л. Є. Регіональна економічна політика: чинники формування, пріоритети та механізми реалізації: монографія . Л. Є. Сімків. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2018. 380 с.
56. Сімків Л. Є. Стратегічні пріоритети регіональної економічної політики в контексті детермінант економічного зростання . Л. Є. Сімків .. Бізнес Інформ. 2019. № 3. С. 96-101.
- 57.Служба національної статистики Великобританії: офіційний сайт. URL: <https://www.ons.gov.uk>
- 58.Слуцкер В. И. Эффективный экономический рост в глобализирующейся экономике: автореф дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.01 . В. И. Слуцкер. Саратов, 2006. 29 с.
- 59.Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року. URL: <https://oda.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/5b0287ef6892a.pdf>
- 60.Стратегія розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/strategiya-rozvytku-odeskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-roky.pdf>
- 61.Тоцька О. Л. Стратегічне дослідження регіонів України за допомогою SWOT-аналізу: колективна монографія . О. Л. Тоцька. Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2013. 180 с.
- 62.Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з

іншої сторони від 27.06.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

- 63.Управління туризму, рекреації та курортів Одеської обласної державної адміністрації: офіційний сайт. URL: <https://oda.odessa.gov.ua/oda/departamenty-ta-upravlinnya/upravlinnya-turyzmu-rekreacziyi-ta-kurortiv>.
- 64.Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність . А. С. Філіпенко. К.: Знання, 2007. 670 с.
- 65.Харвей Дж. Современная экономическая теория: вводный курс: учебное пособие для вузов . Дж. Харвей. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 701 с.
- 66.Ходаков В. Е. Влияние природно-климатических факторов на социально-экономические и производственные системы: монография . В. Е. Ходаков, Н. А. Соколова, С. Г. Черный. - Херсон: издатель Гринь Д. С., 2012. - 354 с.
- 67.Чаплюк В. З. Экономический рост в условиях трансформируемой хозяйственной системы: теория и практика: автореф. дис. д-ра экон. наук: 08.00.01 . В. З. Чаплюк. М.: Рос. гос. социал. ин-т., 2007. 32 с.
- 68.Червяков І. М. Економічний розвиток, економічне зростання і фактори, які стримують економічне зростання України . І. М. Червяков .. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. 2015. Вип. 10(1). С. 118-121.
- 69.Чередниченко Л. Г. Концептуальные основания экономического роста в трансформируемой хозяйственной системе: автореф. дис. д-ра экон. наук: 08.00.01 . Л. Г. Чередниченко. М., 2004. 26 с.
- 70.Шкарупа Е. В. Анализ факторов развития региона как эко-социо-экономической системы . Е. В. Шкарупа .. Механизм регулирования экономики. 2009. № 1. С. 155-159.
- 71.Шніцер М. Порівняння економічних систем . М. Шніцер. К.: Основи, 2007. 519 с.
72. Шульц С. Л. Економічний простір України: формування, структурування та управління: монографія . С. Л. Шульц. Львів: ІРДНАМ України, 2010. 408 с.
- 73.Шумпетер Й. А. Теория экономического развития . Й. А. Шумпетер. М.: Директмедиа Паблшинг, 2008. 400 с.
- 74.Юрій С. І. Чому новітня парадигма економічного розвитку? . С. І. Юрій .. Вісник

Тернопільського національного економічного університету. 2006. Вип. 5-1. С. 9-19.

75. Яременко В. В. Новий тлумачний словник української мови . В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. К.: Аконіт, 2001. 911 с.